

ZRINYI ILONA FÖLDJE

Irta: *Kerékgyártó Imre*

AMAGYAR történelem névtelen krónikása írta meg, hogy őseink azt a helyet, melyet először foglaltak el, Munkácsnak nevezték el, mivel igen nagy munkával, fáradsággal jutottak el az óhajtott földre. Munkács városában negyven napot töltöttek az első pannóniai magyarok, hogy fáradalmaikat kipihenjék és ezalatt az idő alatt kimondhatatlanul megkedvelték a várost és vidékét. A negyven nap eltelte után a magyarok serege újra útra kelt és bevonult Hung várába, ahol a magyarok istenének nagy áldozatokat mutattak be, hogy hálát adjanak neki azért, hogy a sokat üldözött, sokat szenvedett magyar népet pártfogásába vette és elvezette a pusztákon át az ígért földjére.

Ez a pár egyszerű sor, amelyet minden retorikai dísz és költői sallang nélkül jegyzett fel Anonymus, évezredekre meghatározta az északkeleti Magyarország két fellegvárának, Ungvárnak és Munkácsnak a történelmi szerepét. Így érthető csak ugyanis, hogy bár Ungvár és Munkács talán sohasem jelentett stratégiai központot, s kereskedelmileg, iparilag döntő szerephez sohasem jutott, mégis a magyarság utolsó csepp véréig ragaszkodott hozzá mindig, mert ezeréves létének két alappillérét, a munka kezdetének jelképét és sikerének zálogát látta benne. Ez a nagy ragaszkodás nem sajátos magyar jelenség, ez a népek összességének örök, törvényszerűen jelentkező romantikus vonzódása a csirához, ugyanaz, amely az olasz tájakat Rómához fűzi, s a német népeket Berlinhez. Nem tájhozköötöttség ez, csak eszmerőgzítés, mert amint az olasz Rómában Romulus hét halmát, a német Berlinben a szilaj ősgermán szellemet látja, úgy a magyar Ungvárnban és Munkácsban az ezeréves hódító és önfeláldozóan küzdő, sujtó és pártfogásba vevő magyar faj új kibontakozását szemléli.

A történelem során azonban minden erőfeszítés és Zrínyi Ilonák hősiessége ellenére is sokszor került idegen kézre a két város. Az idegen hatalmak azonban kínzóeszközeikkel, törvényeikkel és tömlőceikkel a lelkekhez nem tudtak hozzáférni, sőt ép azok által elérték azt, hogy elősegítették az európai magyarság tudatának kifejlődését, amely azután szorosabban fonta össze

a két magyarságot, határon innenit és túlit, mint amennyire azt határjelzőoszlopok elválaszthatták. A történelem hullámmása érlelte az itteni emberekben felelősségteljes öntudattá azt a gondolatot, hogy ők a hatalmasok asztalán sakkfigurák csak, amelyeket a kialakuló erőviszonyok szerint tolnak ide vagy oda. Innen ered azonban a munkácsi és ungvári embernek az a sajátos-sága is, hogy politikai jelszavakban nem hisz, demagógia helyett saját ellenállását erősíti, mely egy újabb emberöltőre felvértezi őt minden változás ellen. Sajátos emberek ép ezért az idevalósiak, s talán magyarabb magyarok.

Az ezeréves öntudat, az európai magyarság mellett eszünkbe jut még valami más is, midőn Ungvárra és Munkácsra gondolunk. Munkács Zrínyi Ilona hősiességét, örök példaadását állítja elénk, Ungvár pedig Daykának, a magyar melankólikus költészet tipikus képviselőjének verssoraira emlékeztet. Talán nem is illik ehhez a vidékhez más, mint az a szentimentális, halk hangú borongás, amely Dayka költeményeiből kicsendül. A vidék, az emberek lelke valahogy összhangba olvadnak eggyé ezekkel a költői sorokkal, amelyekben a preromantika örök tartalma jut kifejezésre. Hangja egyszerű, előadása pözmentes, kedves és igaz, s érdekes, majdnem ugyanezekkel a szavakkal lehet jellemezni a két város embereit is.

KISEBBEK LETTÜNK

*Egy fejjel lett kevesebb mindegyik:
Bankár, kereskedő, munkás és hivatalnok.
Aki raktárt őrzött, zsákokat cipel most,
A kereskedőből kupeckedő vigéc lett,
A báró hivatalt keres és nem rangot.*

*Megtudtuk mi az, mélyre kerülni.
Nem segít itt más, csak a magunk embersége:
A két kezünk, az egészség, az eszünk,
Mit fenni kell a tudományok szíjján
S gyötrött homlokunknak gyöngyös verejtéke.*

*Portánk körül megfogyott a jószág.
Öltözenek színes ünneplőbe mások.
Magunkra maradtunk, egyedül, egyedül
Csak győzzük a kincset, csak bírjuk a kincset
Lelkünkől hordani, fiatal bányászok. Tamás Lajos*